

Balkany 2006-2007

Jarosław Kur

Ponad 2 lata temu zrodził się pomysł współpracy nurkowo-jaskiniowej z grotolazami z Serbii (ASAK Belgrad). Koordynatorem ze strony ASAK (Akademickiego Klubu Grotolazów Belgrad) był Fric (Vladimir Ljubojevic), natomiast ze strony polskiej nieocenioną pomoc logistyczną dostałem od kolegów z AKG (Akademickiego Klubu Grotolazów) AGH Kraków oraz grotolazów i nurków: Agata Maślanka (transport, przewodnik), Mirek Latacz (transport, przewodnik), Ania Krzeszowiec (transport, nurek), Tomasz Tatar (transport, nurek, nieoceniony fotograf). Współpraca zaowocowała zorganizowaniem kilku wypraw, gdzie testowane były przyszłe jaskinie pod względem potencjalnych miejsc do prowadzenia działalności eksploracyjnej. Interesujące nas jaskinie znajdowały się głównie w Serbii i Czarnogórze, lecz korzystając z okazji przebywania w pobliżu odwiedziliśmy treningowo też turystyczne jaskinie Bośni oraz Słowenii (ponad 30 nurkowań jaskiniowych). Sumarycznie bardzo interesujące turystycznie wydały się jaskinie: Crno Vrelo (Bośnia), Orahovacka Ljuta (Czarnogóra), Suhadolca Jama (Słowenia), Bilpa Jama (Słowenia). Jeżeli chodzi o serbskie wywierzyska to na pewno są to Vrelo Mlave oraz Krupajsko Vrelo, w tych właśnie wywierzyskach planowane są projekty głębokich nurkowań wczesnej zimy 2008. Sumarycznie spędziliśmy tam znacznie ponad miesiąc. Na następny rok zaplanowane mamy podobne działania. Poniżej przedstawione są jaskinie, w których osiągnięto jakikolwiek progres eksploracyjny oraz przedstawione zostały uproszczone plany opisanych jaskiń.

"Bele Vode" (Ryc. 1) – jaskinia znajdująca się nieopodal rzeki Dunaj (Serbia), niegdyś podobno sucha, teraz aktualnie zalana. Jako jedna z niewielu która posiada podwodne nacieki. Wstępne partie jaskini o soczewkowatym przekroju i długości około 150m doprowadzają do właściwego syfonu. Pierwsze nurkowania eksploracyjne prowadzone przez lokalnych speleologów zakończyły się około 120 m od początku syfonu i głębokości oscylującej około 6 m. Nurkowanie w tej jaskini jest dość problematyczne, szczególnie uciążliwe są przejścia przewężeń pomiędzy kolejnymi podwodnymi salkami oraz stagnująca zawiesina. Po serii nurkowań udało się wydłużyć eksplorację do 170 m w poziomie osiągając podobną głębokość jak poprzednicy. Jaskinia rokuje duże rozwinięcie. Do eksploracji zalecany jest zestaw side mount oraz no mount (zestaw w konfiguracji bocznej oraz prowadzenie butli przed nurkiem).

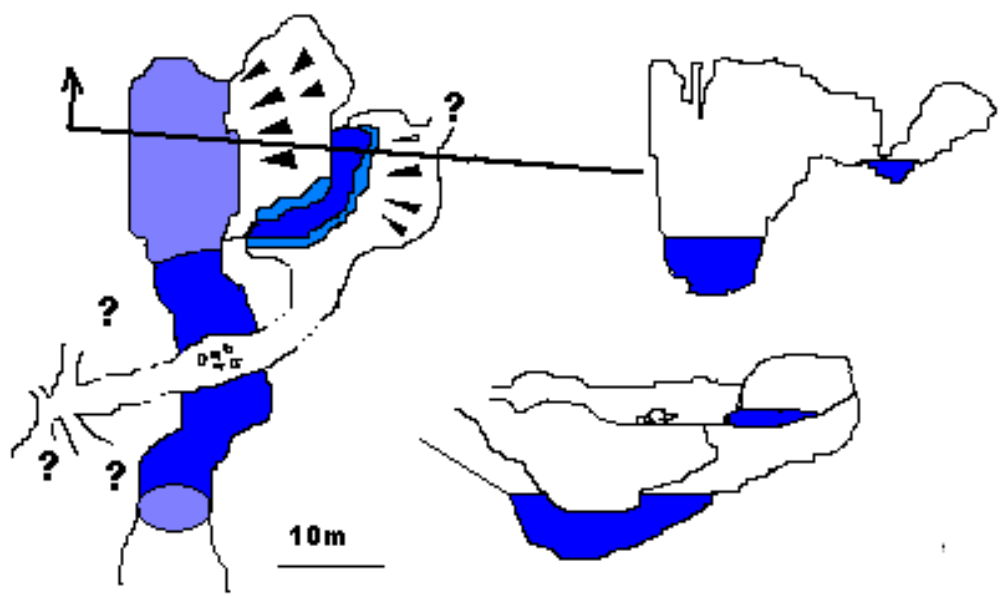
"Sokolovica" (Ryc. 2) – położona przy południowo-wschodniej granicy krasu Miroch (Serbia). Jest to wywierzysko, które w porach suchych jest nieaktywne. Jaskinia jest bardzo interesująca z powodów ogromnych przestrzeni początkowych partii. Wstępne sale osiągają wysokość ponad 30m. Na spągu zalegają duże ilości guana. Z powodu łatwego dostępu znana jest miejscowym poszukiwaczom skarbów. Na końcu wstępnych partii jaskinia przyjmuje formę rury ciśnieniowej gdzie znajduje się mały syfon. Z dostępnych informacji Naszych przewodników było to pierwsze nurkowanie w tym syfonie. Za 25 metrowym 1 syfonem znajduje się kolejna sala. Aby dostać się do 2 podwieszono syfonu należy wspiąć się na prawo oraz pokonać błotnistą pochylnię o dużym stopniu trudności. Za 2 syfonem znajduje się kolejna sala i kolejne suche partie o łącznej długości około 70 m. Następny syfon nie został znaleziony. Od opisywanego wywierzyska do właściwego ponoru jest ponad 2 km, dalsze prace w tym wywierzysku będą prowadzone.

"Zivkova rupa" (Ryc. 3) – Góry Beljanica (Serbia). Jaskinia z „bardzo małym wejściem”. Ciąg błotnistych meandrów doprowadza po ponad 150 m do dużej sali, gdzie następnie po 20 metrach zjazdu osiągany jest poziom syfonalny (3 syfony). Woda w syfonach ma słabą przejrzystość. Zaplanowane było tam nurkowanie trymiksove, niestety po osiągnięciu ponad 30m głębokość, widoczność spadła do zera. Od sufitu zaczęły obrywać się kawałki kamieni i obserwowany był spływ błota po ścianach. Jaskinia ta to duży kolektor wodny, zaczyna się trzema syfonami które mogą być ze sobą połączone. Podczas wynurzenia udało mi się przepłynąć około 15 m w poziomie bez kontaktu ze ścianą i rozpocząć penetrację innego komina. Jaskinia bardzo wymagająca transportowo oraz nurkowo.

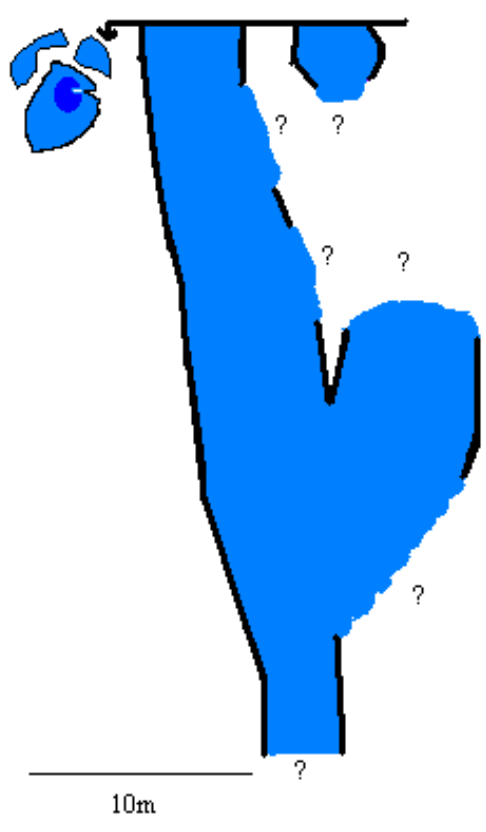
„Jama” (Ryc. 4) - Wywierzysko rzeki tworzące syfon znajduje się w Wąwozie Mrtvica (Czarnogóra). Akcja eksploracyjna wymagała kilkugodzinnego transportu sprzętu. Podczas jednego nurkowania została wyeksplorowana do 150 metrów długości od początku syfonu. Maksymalnie osiągając 18m głębokości. Jaskinia dostępna jest tylko w porach wybitnie suchych, zazwyczaj wypływa z niej duża ilość wody. Udało się pokonać pierwszy syfon o długości 130m oraz spenetrować suche partie za syfonem. W połowie syfonu główny ciąg rozwidla się tworząc prawą odnogę. Wydaje się że to prawy korytarz prowadzi największą ilość wody. Podczas jedynego nurkowania penetrowana była tylko lewa odnoga syfonu. Woda charakteryzuje się dużą przejrzystością. Następne akcje będą miały też na celu sprawdzenie prawego korytarza oraz eksplorację wstępnych suchych partii.

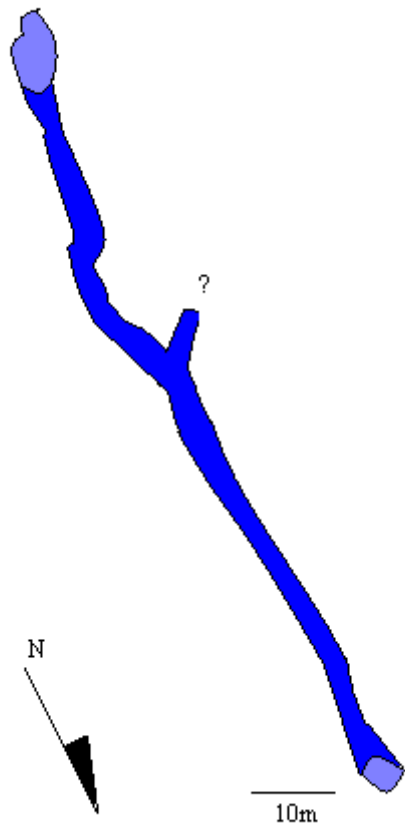
Ryc. 1 Jaskinia Bele Vode.

Ryc. 2 Jaskinia Sokolovica.

Ryc. 3 Jaskinia Zivkova rupa.

Ryc. 4 Jaskinia „Jama”.